

Doctoratul în România

În România, de mai mulți ani, opinia publică, media și persoanele implicate într-un fel sau altul în învățământ ori cercetare, discută problema doctoratelor, cu precădere a plagiatelor în tezele de doctorat. Urmări concrete nu s-au prea văzut, doar o sarabandă nesfârșită și penibilă, în care sunt angajate persoanele respective, media, uneori justiția, organisme ale universităților și Ministerului învățământului, comisii și paracomisii de etică existente, înființate, desființate și reînființate la diferite nivele, comisii de verificare și reverificare a tezelor. Se adaugă bâlbâielile cu privire la organismele cărora le revine de drept cercetarea situațiilor respective și deciziile în doi peri. Firește, această lipsă de *savoir-faire* este potențată de înaltele personaje puse în discuție și, uneori, de calitatea îndoielnică a celor siliți să se pronunțe.

Plagiatul este furt și nu e nevoie de nici o demonstrație cu texte legislative. Dar **plagiatul este doar vârful vizibil al aisbergului**. În străfunduri își duc somnul în liniște tezele de doctorat „cuminți”, cu ghilimele, cu aparat critic potrivit normelor academice, însăilate, încropite din două cămăși vechi, compilații reușite, **fără nici o valoare științifică**.

La lipsa de valoare a unor teze de doctorat și la plagiat s-a ajuns pentru că:

1. La toate nivelurile de învățământ din România se practică furtul intelectual, de la copiat la examene la obținerea licenței/masteratului cu lucrări scrise de alte persoane decât candidatul.

2. Învățământului superior s-a masificat necontrolat după 1990, prin apariția a noi universități publice și private, multe în localități fără nici o tradiție universitară, cu un corp didactic recrutat din veleitari locali, cu logistica încropită și modestă.

Prin anii 1996-1997 universitățile de stat, pentru a-și spori veniturile, au inventat sistemul de studenți plători de taxe, peste cifra celor bugetați. Și pentru că potrivit Constituției României învățământul de stat este gratuit (art. 32, al. 4), a venit Legea 441/2001 pentru a permite

învățământul superior de stat cu taxă, liniștind astfel conștiința unor rectori, decani, profesori și a (numeroșilor) profesori-parlamentari.

Între 1996 și 2009 în universitățile românești au obținut diploma de licență 503.000 economiști, 175.000 juriști și 69.000 politologi. O țară de economiști și juriști! Nimeni nu știe de câți absolvenți de studii superioare are nevoie România și de ce fel de specializări.

În 2021 în România erau 46 instituții de învățământ superior de stat civile, 7 instituții de învățământ superior de stat militare, în total 53. În Franța, cu o populație de 3,5 ori mai mare, sunt 74 de universități publice. Tot atâtea sunt în Italia, la o populație de 3 ori mai mare decât a României. Germania, la o populație de 4,5 ori mai mare decât a României, are 86 de universități. Spania, cu o populație de 2,5 ori mai mare decât a României, are mai puține universități publice decât România, numai 50. În 2021 în România se mai adaugă 34 instituții de învățământ superior particular acreditate și 6 instituții de învățământ superior particular autorizate provizoriu (cu nivel licență și master).

Prin urmare, din cauza masificării, calitatea învățământului superior în România a scăzut dramatic în ultimele două decenii. O declară toți profesorii conștienți. Sunt prea mulți studenți, prea mulți profesori, prea multe universități. Scade ponderea meritocrației școlare în destinele profesionale ale indivizilor. S-a pierdut valoarea diplomei pe piața muncii. În România masificarea nu s-a făcut – ca în alte țări - prin „democratizare” și nici prin gratuitate, ci dimpotrivă.

3. S-a desființat admiterea în învățământul superior. Învățământul superior, fructul oprit până mai ieri, permis după 1990 tuturor, trebuia poleit cu desființarea admiterii. Tonul acestei catastrofe l-au dat universitățile private și unele din noile universități de stat. Probele specifice concursului de admitere au fost înlocuite cu formule de selecție nerelevante.

Universitățile de stat și private s-au umplut de analfabeți, pe măsura procentului de analfabeți funcționali produs de învățământul preuniversitar. Cunoștințele de gramatică și ortografie la limba maternă, cunoștințele de geografie și istorie ale unor studenți nu depășesc nivelul școlii primare/generale, iar vocabularul lor nu însumează mai mult de 300 de cuvinte.

4. A scăzut drastic calitatea profesorilor și a conducătorilor de doctorat. Așa precum numai cine n-a vrut (din cei cu bani) n-a devenit student, tot astfel numai cine n-a vrut n-a devenit profesor universitar. În ultimele două decenii, se manifestă o creștere substanțială a conducătorilor de doctorat. În timp ce numărul cercetătorilor din institutele Academiei Române nu mai atinge în prezent nici 50 % din numărul cercetătorilor din 1990, numărul doctoratelor crește exponențial. Masificarea doctoratului are aceleași proaste consecințe pe care le are **masificarea învățământului superior în ansamblul său.**

5. Considerarea doctoratului ca al treilea ciclu de învățământ universitar este o gravă eroare. Prin adoptarea „Declarației de la Bologna” în anul 2005, care prevede ciclul I – licență (trei ani), ciclul II – masterat (unul ori doi ani), ciclul III – doctorat (trei ani, în realitate cu termene și păsuiri care au fost mereu modificate), s-a creat impresia falsă că doctoratul este un ciclu de învățământ oarecare, ce vine la pachet cu anterioarele, deschis oricărui absolvent de masterat.

6. Diferențierile actuale din sistemul de doctorat (cu bursă, fără bursă și cu plată) nu se justifică în niciun fel prin calitatea doctoranzilor, ori a presupuselor teze. Cazurile când doctoranzii bursieri au abandonat doctorantura după ce au beneficiat de burse doi-trei ani, este **furt** rămas, de obicei, nepedepsit.

7. Practic, nu există posibilitatea exmatriculării de la doctorat a celor care încalcă normele de etică ale cercetării. Sistemul actual fixează inutil durată studiilor doctorale, aproape totdeauna depășită.

8. Este ridicolă organizarea în cadrul masteratului ori la doctorantură a cursurilor de etică a cercetării și de deprindere a regulilor academice pentru dezvoltarea unei cercetări, prezentarea rezultatelor, redactarea unei lucrări științifice. Asemenea cursuri trebuie prevăzute în primul an de studii, nivel licență.

Prin urmare, propunând:

a) desființarea universităților și colegiilor neperformante și inutile (un semn bun este scăderea numărului de instituții de învățământ superior: în 2015 în România erau 105 universități de stat și private; în 2021 erau ceva mai puține – doar 93); b) reintroducerea concursului de admitere în învățământul superior; c) ierarhizarea universităților să intereseze real societatea românească; d) să se facă curățenie la diferite profiluri și secții, create pe sponci, din spirit de imitație, cu cadre didactice făcute *ad-hoc* peste noapte; e) să se renunțe la mutiplele masterate găunoase, utile numai pentru prelungirea vieții de student înaintea șomajului cu diplomă.

Și observând că:

a) Existența structurilor Ministerului Învățământului (Educației, Cercetării etc.) și subordonate acestuia, cu diferite atribuții în organizarea și supervizarea doctoranturii, se justifică **pentru procedurile administrativ-juridice;**

b) numitele structuri – „comisii consultative” (CNATDCU, Consiliul Național de Etică a Managementului Universitar etc.) și ARACIS **sunt frecvent organizate/reorganizate și adesea sunt supuse politicului;**

Considerăm necesar ca Academia Română, prin secțiile sale și prin comisiile de specialiști pe care și le va constitui, să **supervizeze aspectele științifice ale desfășurării doctoranturii.**

Pentru salvarea prestigiului doctoratului în România, al universităților și al cadrelor didactice oneste, subsemnații conducători de doctorat, profesori universitari și cercetători științifici din diferite centre academice și de diferite specialități, propunem:

1. Doctoratul la care ne referim în cele cu urmează presupune *cercetare*, ceea ce exclude din prezentul proiect așa-numitul doctorat profesional.

2. Doctoratul se organizează de IOSUD (instituțiile cu drept de organizare a doctoratului), adică exclusiv de: a) universități publice (ori instituții asimilate acestora) din rețeaua Ministerului Învățământului, ori private, acreditate de acest minister; b) institutele și centrele de cercetare din rețeaua Academiei Române. Obținerea calității de IOSUD se face la

propunerea instituției de învățământ superior ori a institutului de cercetare subordonat Academiei Române și se decide de o comisie comună a Ministerului Învățământului și a Academiei Române.

3. Se pot înscrie la doctoratură absolvenții învățământului superior de lungă durată și a masteratului într-o universitate publică ori privată, unde facultatea absolvită și masteratul respectiv sunt acreditate de Ministerul Învățământului. **Pentru înscrierea la doctoratură, candidatul va prezenta un memoriu referitor la: a) activitatea sa științifică/artistică reală de după absolvirea masteratului, în domeniul doctoraturii (cercetări individuale ori în grupuri de cercetare constituite), prin rezultate dovedite și cuantificabile (publicații de specialitate, lucrări îndeplinite, rezultatele cercetărilor de laborator, brevete, comunicări științifice, diverse forme de exprimare artistică etc.); b) prezentarea propunerii de teză (ce s-a realizat anterior în domeniu; necesitatea tezei; posibilitatea de îndeplinire a tezei).**

4. Comisia de admitere la doctorat este formată din conducătorul de doctorat și patru membri desemnați de conducătorul de doctorat din specialiștii domeniului, ei înșiși conducători de doctorat, **din care cel puțin doi funcționează în alte instituții de învățământ superior ori cercetare decât IOSUD unde se prezintă candidatul.** Comisia de admitere la doctorat îl declară admis sau îl respinge pe candidat după analizarea memoriului și a interviului pe care acesta îl susține în fața comisiei. Decizia se motivează în proces verbal semnat de toți membrii comisiei.

5. Conducătorul de doctorat îndeplinește următoarele condiții: a) este specialist în domeniul și specializarea doctoratului, cu studii superioare absolvite în acel domeniu și cu activitate de cercetare recunoscută; b) deține titlul de profesor universitar sau cercetător științific grad I, conferențiar universitar sau cercetător științific grad II. Conducătorii de doctorat sunt propuși de IOSUD și sunt atestați de o Comisie comună a Ministerului Învățământului și a Academiei Române. Consultațiile pentru doctoranzi acordate în primii patru ani ai stagiului de doctoratură vor fi prevăzute în normarea activităților conducătorilor de doctorat.

6. Nu există o limită de vârstă pentru înscrierea la doctoratură.

7. **Stagiul de doctoratură durează până la susținerea publică a tezei de doctorat, dar nu mai mult de 10 ani.** În (cel mult) primii patru ani ai stagiului, doctorandul are obligația

să prezinte în fața unei comisii de cinci specialiști (conducătorul de doctorat și alți patru numiți de IOSUD): trei referate din proiectul de doctorat; să susțină trei examene de specialitate/să realizeze trei manifestări artistice. Neîndeplinirea acestor obligații atrage exmatricularea de la doctorat. Până la susținerea publică a tezei, doctorandul are obligația de a fi publicat cel puțin două studii în reviste de specialitate de prestigiu/să organizeze două manifestări artistice.

8. În timpul stagiului de doctorantură, dacă se constată abateri de la normele eticii și activității academice din partea doctorandului, acesta este exmatriculat de CSUD, la propunerea motivată a conducătorului de doctorat.

9. **Ca formă de învățământ doctoratul este gratuit. Nu există forma de doctorat cu taxă.** În primii patru ani ai stagiului doctoranzii **pot să primească burse pe durata îndeplinirii unor sarcini de cercetare/predare** la IOSUD unde sunt doctoranzi.

10. **Cu trei luni înaintea susținerii tezei de doctorat, conducătorul științific și CSUD își dau acordul pentru susținerea publică, iar teza este publicată integral pe site-ul IOSUD.** În acest interval toți cei interesați pot face observații asupra tezei, care vor fi înaintate CSUD. Dacă se constată abateri dovedite de la normele eticii academice, CSUD retrage acordul pentru susținerea publică a tezei de doctorat.

11. Susținerea publică a tezei de doctorat se face în fața comisiei numite de IOSUD, formată din președinte (conducătorul facultății ori al institutului de cercetare), conducătorul științific al tezei, trei membri din specialiștii domeniului (care, la rândul-le, sunt conducători de doctorat), **din care cel puțin doi funcționează în alte instituții de învățământ superior ori cercetare decât IOSUD unde se susține teza.** Toți membrii comisiei, cu excepția președintelui, prezintă referate scrise asupra tezei și susținerii ei. Comisia decide prin vot secret acordarea titlului de doctor ori respingerea tezei. Se pot acorda, motivat, calificativele *cum laude*, *magna cum laude*, *summa cum laude*.

12. Titlul științific de doctor este dobândit în ziua deciziei comisiei de susținere publică a tezei. Titlul științific de doctor este confirmat de o comisie comună a Ministerului Învățământului

și a Academiei Române. **Diploma de doctor este eliberată de Ministerul Învățământului, semnată de ministru, respectiv de Academia Română, semnată de președintele acesteia.**

13. În cazul în care, după dobândirea titlului de doctor, se constată că teza prezintă abateri de la etica cercetării științifice (plagiat ori altele), fapt confirmat de către CSUD, comisia care a acordat titlul de doctor este obligată să îl retragă în termen de șase luni. Hotărârea de retragere a titlului de doctor este supusă confirmării Comisiei comune a Ministerului Învățământului și a Academiei Române, decizia acesteia fiind publicată pe site-ul IOSUD. Comisia comună a Ministerului Învățământului și a Academiei Române poate aplica sancțiuni conducătorului științific și membrilor comisiei de susținere publică, inclusiv suspendarea pe o perioadă determinată sau definitiv a calității de conducător de doctorat.

14. Titlul de doctor este obligatoriu pentru persoanele angajate în învățământul superior și în cercetare.

15. Titlul de doctor va fi luat în considerare, obligatoriu, în toate punctajele de concursuri pentru ocuparea unor posturi, indiferent de natura acestora și de angajator, cu condiția concordanței între domeniul postului și domeniul de doctorat (de exemplu, doctorat în fizică pentru un profesor secundar de fizică, doctorat în biologie pentru un muzeograf dintr-un muzeu de științe naturale etc.).

prof. univ. dr. Monica Acalovschi, membru corespondent al Academiei Române (medicină internă, Universitatea de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu”, Cluj-Napoca);

acad. prof. univ. dr. Mihai Bărbulescu (istorie, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca);

prof. univ. dr. Aurel Codoban (filosofie, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca);

prof. univ. dr. CS I Florin Drașoveanu (arheologie, Institutul de Studii Banatice al Academiei Române, Timișoara);

prof. univ. dr. ing. Lucian Grama (inginerie industrială, construcții de mașini și management tehnologic, Universitatea Oradea);

prof. univ. dr. Vasile I. Pârvulescu, membru corespondent al Academiei Române (chimie organică, Universitatea București);

prof. univ. dr. Liviu Pop, membru corespondent al Academiei Române (drept, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca);

prof. univ. dr. Nicolae Al. Pop (marketing, Academia de Studii Economice, București);

prof. univ. dr. CS I Dumitru Popescu (fizică, Institutul de Statistică Matematică și Matematică Aplicată „Gheorghe Mihoc - Caius Iacob“ al Academiei Române, București);

prof. univ. dr. ing. Radu-Emil Precup, membru corespondent al Academiei Române (automatizare, Universitatea Politehnica, Timișoara);

prof. univ. dr. Beatrice Mihaela Radu (neurobiologie, Universitatea București);

prof.univ. dr. Ioan Sbârciu (pictură, Universitatea de Artă și Design, Cluj-Napoca),

prof. univ. dr. Petru Urdea, membru corespondent al Academiei Române (geomorfologie, Uniuniversitatea de Vest, Timișoara)